

Obsah

Upozornění pro čtenáře	9
I. Antisemitismus: konverzace	15
Matoucí zkušenost	15
Sebeklam	18
Definice	21
Jak se to píše?	30
II. Taxonomie antisemitů	34
Extremista: z ulice na internet	34
Nad rámec extremismu	46
Ti, kteří antisemitismus umožňují	48
Zdvořilý antisemita	70
Neinformovaný antisemita	76
III. Zasazení antisemitismu do kontextu	81
Kognitivní selhání?	81
Antisemitská delegitimizace: Židy prý nelze považovat za oběti	87
Antisemitismus a rasismus: jevy stejné a odlišné zároveň	92
Je čas propadnout panice?	97
IV. „Ano, ale...“: racionalizace zla	107
Zlověstný případ Salmana Rushdieho	107
Rozostření problému	112
Pařížské tragédie	117

V. Popírání holokaustu: od tvrdého jádra	
k měkkému jádru	126
Záležitost antisemitismu, nikoli dějin	126
Jak lze vydávat oběti za pachatele	132
Jak lze nařknout oběti z kolaborace	137
Dejudaizace holokaustu	140
VI. Situace na univerzitách a jiné otázky	148
Špinění Izraele	148
BDS: antisemitismus nebo politika?	157
Skupinové myšlení na univerzitách: nepřítel	
bezpečná půda	163
Progresivismus a sionismus:	
antisemitismus stvořený trikem?	170
Jak reagovat na progresivistickou „kritiku“	182
Krátkozrakost: vnímání antisemitismu	
jen u těch druhých	188
VII. Znechucení versus radost: jak odmítnout roli oběti	200
Jak je možné pro stromy nevidět les: stomatologická	
škola a bratrstvo	200
Přátelům je třeba říkat pravdu: jak se zbavit role oběti	208
Jak tváří v tvář nepříteli oslavovat to dobré	212
Poděkování	216
Poznámky	218
Z dalších knih Deborah E. Lipstadtové	252
Pár slov překladatele ke konspiracím, křesťanství	
a symbolice	253
Rejstřík	260

Upozornění pro čtenáře

Napsání této knihy byl náročný úkol. Obtíže, s nimiž jsem se při psaní setkala, mě překvapily, neboť jsem se zde nepokoušela do-
tknout bolestivých témat poprvé. Šoa – holokaust, jeden z nej-
názornějších příkladů státem sponzorované genocidy, se stal
na celá desetiletí nedílnou součástí toho, o čem jsem psala, uči-
la a vyprávěla. A vzhledem k tomu, že jsem se po většinu svého
akademického i osobního času brodila ve splašcích antisemitis-
mu a genocidy, nenapadlo mě, že by se tento projekt měl nějak
lišit od mnoha ostatních, jež mu předcházely. Avšak během psaní
jsem si něco ujasnila. Holokaust sice naháněl hrůzu, ale patřil
již nenávratně minulosti. Když píší o holokaustu, píší o tom, co
bylo. To, k čemu došlo, mě sice děsí, ale jsou to již dějiny. Součas-
ný antisemitismus součástí minulosti není. Týká se přítomnosti.
Týká se toho, co lidé dělají a říkají tady a teď a čemu čelí dnes.
Téma tak získalo jistou bezprostřednost, kterou žádná dějinná
událost nedisponuje.

Knihla se však netýká jen přítomnosti. Pojednávám i o bu-
doucnosti. K čemu mohou zde popsané svízelné jevy vést? Tato
otázka se dotýká dalšího problému. Většině dějepisců se ne-
chce spekulovat o budoucnosti. Vyhýbáme se předpovědím,
neboť víme, jak rychle se situace může změnit. Historikové,
kteří se pokoušeli na základě znalostí minulosti nabídnout pro-
gnózu, se často mylili. Pokud však už člověk píše o současných

problémech, je velmi těžké neuvažovat o predikcích. Všeho toho jsem si byla vědoma, a tak jsem se snažila těmito úskalím ze všech sil vyhnout. Poté, co jsem postulovala některá základní východiska – definovala jsem antisemitismus, kategorizovala jednotlivé formy antisemitských přístupů a rozhodla se i o tom, jak nejlépe výraz „antisemitismus“ gramaticky správně zapisovat –, snažila jsem se vysvětlit, čeho jsme dnes vlastně svědky. Je antisemitismus stále stejný, nebo se jeho současná forma od jeho dřívějších podob něčím odlišuje? Kdo je jeho původcem: pravice, nebo levice?

Týká se veškerá kritika, jak někteří tvrdí, výhradně státu Izrael? Vidíme antisemitismus tam, kde žádný není? Odmítají jiní vidět antisemitismus tam, kde evidentně je?

V posledních letech jsme sice mohli zaznamenat nápadný nárůst četnosti výskytu antisemitských projevů fyzické i rétorické povahy, ale naše pojednání by se nemělo zaměřit na počty antisemitských projevů, ani by jimi nemělo být motivováno. Znamenalo by to, že kdyby se počty snížily, měli bychom se bát méně. Vzpomínám si, že když byla v roce 2000 zahájena americká prezidentská kampaň, mnozí Židé předpovídali, že když si Al Gore vybral za spolukandidáta a budoucího viceprezidenta Josepha Liebermana, vzedne se vlna antisemitismu. Nestalo se tak. Někteří experti vyjádřili názor, že je antisemitismus nejspíš už mrtvý. Rozhlédli se po americké společenské scéně a viděli, že v čele univerzit, na nichž se dříve důsledně dodržovaly kvóty, stojí židovští rektori. Všimli si, že Židé zasedají ve výkonných radách velkých korporací a jsou voleni do veřejných funkcí i v oblastech s nepočtenou židovskou populací. Mnohá pozitiva koneckonců vykazovala i smíšená manželství, jejichž závrtný nárůst býval v židovských komunitách zdrojem obav. Pokud bylo tolik občanů či občanek nežidovského původu schopno ochotně přijímat do svých rodin občany či občanky židovského původu, stěžít se dalo mluvit o šířícím se antisemitismu. Dnes se však antisemitismus „vrací“. (Dávám do uvozovek, protože si nejsem jistá, zda nás někdy doopravdy opustil.) Přesné zaznamenávání zvýšeného

počtu antisemitských incidentů je důležité, neboť nám poskytuje nezbytné empirické důkazy. Přesto *bychom se počty řídit neměli*. Mělo by nás však znepokojovat, že lidé dosud věří ve spiknutí, demonizují Židy a považují je za původce veškerého zla. Tuto konkrétní formu pradávnejší nenávisti antisemité neustále ožívají. Ospravedlňují ji a jednají v jejím jménu. Během dějin přinášely tyto hanebné vášně zničující zkázu. Pokud bychom jejich současné projevy ignorovali, bylo by to nezodpovědné.

Dalším důvodem, proč bychom se neměli řídit čísly, je skutečnost, že antisemitismus představuje světonázor v podobě konspirační teorie. Nelze ho tudíž měřit na základě počtu zaznamenaných antisemitských projevů nebo na základě počtu lidí spadajících do kategorie antisemitů. Ve studii, která nedávno proběhla ve Velké Británii, byl můj přístup označen za „pružný“ pohled na antisemitismus. Pokud lze nenávist k Židům považovat za postoj, pak má takový postoj – stejně jako všechny ostatní postoje – ve společnosti „různé úrovně intenzity a různé odstíny... Někteří lidé mohou být výrazně antisemitsky založení, jiní méně výrazně; a zatímco se ostatní lidé nevejdou ani do jedné z těchto kategorií, mohou i tak zastávat jisté [antisemitské] postoje – i když co do počtu méně časté a slabé intenzity“.¹

Vzhledem k tomu, že je antisemitismus namířen proti Židům, mohou mít čtenáři dojem, že by měl dělat starosti jen Židům. To by však byl omyl. Jako zamýšlený terč antisemitů by Židé opravdu měli zbystrit pozornost. To ostatně platí pro jakýkoli konkrétní projev nenávisti či předsudku. Pro každého, kdo si cení inkluzivní, demokratické a multikulturní společnosti, je hrozbou už samotná existence předsudku v jakékoli podobě. Z logiky věci vyplývá, že když jsou terčem nenávistné rétoriky a předpojatosti Židé, nemohou se cítit bezpečně ani ostatní minority; je pravděpodobné, že Židy to neskončí. A platí to i opačně: pokud se terčem nenávisti a předsudků stane jiná menšina, Židé by neměli mít pocit, že jsou proti tomu imunní; je pravděpodobné, že ani těmito skupinami to neskončí. Antisemitismus bují ve společnosti, v níž chybí tolerance k druhým lidem – ať

už se jedná o imigranty nebo rasové či náboženské menšiny. Pokud se normou stane opovržení vůči jedné skupině obyvatel, je jen otázkou času, kdy se tato nenávist obrátí i proti jiným skupinám. Požár založený žhářem nepostihuje jen úzce vymezený cíl; zasahuje mnohem dál. Stejně je to i s nenávistnými vášněmi a konspiračními světonázory. Postrádají racionální jádro. Ale i kdyby antisemité nezasáhli svým jedem kromě Židů nikoho jiného, samotná existence nenávisti k Židům signalizuje, že je v celé společnosti něco špatně. Ve zdravé společnosti se antisemitismus – ani žádná jiná forma nenávisti – šířit nemůže.

Knihu jsem uspořádala jako sérii dopisů od dvou fiktivních osob, s nimiž jsem se „seznámila“ na univerzitě, kde přednáším. Jednou z nich je „Abigail“, nesmírně bystrá židovská studentka, která absolvovala celou řadu mých kurzů a která se pokouší porozumět fenoménu antisemitismu. Druhou je kolega „Joe“, který přednáší na právnické fakultě naší univerzity. Není sice Žid, ale hluboce oceňuje úspěchy a tvrdou práci židovského lidu, a tak se na akademické půdě mezi jeho nejdůležitější partnery k rozhovorům řadí právě židovští kolegové. Abigail a Joe zde zastupují směsici mnoha lidí, kteří se na mne během několika posledních let obrátili, aby vyjádřili své zmatení, obavy a tíseň z antisemitismu obecně a z toho, čeho se stali osobně svědky. Navzdory tomu, že jsou fiktivními postavami, jejich otázky a obavy odpovídají těm, jež vyjadřují naprosto skuteční lidé. Dopisy jsem sestavila tak, aby zohledňovaly situaci v létě roku 2018.

Vzhledem k povaze diskutovaných současných událostí byla práce na knize obtížná. V důsledku tempa, jakým k těmto událostem docházelo, bylo téměř nemožné knihu dokončit. Zdá se, že nový vývoj lze zaznamenat prakticky každý den: pařížská vražda člověka, který přežil holokaust, volby v Maďarsku, kde vítězí strana využívající neskrývaně antisemitskou rétoriku, polský zákon přepisující dějiny holokaustu, demonstrace skinheadů z hnutí bílé síly (*white power*) ve Spojených státech amerických, protiizraelské kampaně na univerzitách, snadno se zvrhávají-

cí v antisemitské projevy, antisemitismus britské Labour Party, rostoucí houževnatost skupin bílých supremacistů (rasistických nadřazenců) a mnoho dalšího. To všechno vyžadovalo analýzu a volalo po zařazení do této knihy. Když vezmu v úvahu onu smutnou, nekonečnou ságu, jíž je antisemitismus, mohu s jistotou předpovědět, že ve chvíli, kdy kniha vyjde, objeví se příklady antisemitismu, jež budou v tomto líčení chybět.

Je mi jasné, že někteří čtenáři se mnou budou v něčem souhlasit, zatímco jinými závěry budou pobouřeni. Bez ohledu na osobní postoj k jednotlivým otázkám však prosím: čtěte knihu citlivě, s pochopením pro jemné odstíny, neboť tak jsem se ji také snažila koncipovat. Někteří si budou myslet, že závažnost situace přeháním, jiní zase, že ji podceňuji. Někteří mě mohou obvinít, že nacházím antisemitismus na „nepravém“ konci politického spektra. Pokud si někdo bude myslet, že mám tendenci vidět sklenici přeplněnou, a druhý, že ji spíše vidím poloprázdnou, mohu (neboť jsem vždycky v opozici) s uspokojením konstatovat, že jsem se analýzy zhostila naprosto přesně.

Z osobní zkušenosti vím, jak snadné je – zejména když je téma tak zneklidňující – vyjádřit něco a prohlásit ostatní názory za mylné. Tomuto přístupu jsem se velmi snažila vyhnout. Ze všech sil jsem usilovala o to, abych svoje vášně držela na uzdě a zabývala se problémem z perspektivy analytického vědce. Jsme však takoví, jací jsme. K tomu, s čím se setkávám, nemohu přistupovat absolutně nestranně a nezaujatě. Nechtěla jsem volat do zbraně nebo podléhat emocím, ale uvědomuji si, že v jistém smyslu jsem právě takovou knihu napsala. Je totiž výsledkem přesvědčení, že skutek vždycky začíná pochopením, s nímž různé lidi nakládají v různých situacích různě. Pokusila jsem se rozebrat matoucí a znepokojující soubor okolností s nadějí, že se mi podaří vyburcovat společnost k činu. Zůstává čistě na čtenářích, v čem přesně bude tento čin spočívat.

Atlanta, Georgia,
srpen 2018